

# LEGAZPI

Legazpi eta Gurrutxategi'ko Mikel, Pilipiña ugarteak eskuratu ebazan euskalduna eskuratzailerik azkenengoa ta gizatierna dala esaten da.

1564n. urtean asten da bere ospea, urteetan naikoa aurreratuta egoala, Pilipiñetako ekinaldi au berari leporatu utsoenean.

Zumarraga'n jaioa dogu 1503n.urte inguruan bere aita be kapitai zala. 1528n. urtean Mexiko'n daukagu. Ogeta amabost urte igaro ziran Pilipiñetara joan orduko eta urte orreitan zer egin eban ez dakigu larregi. Bai Zumarraga'ko Frai Juan'en aldian inkisidore izan zala eta ardura asko izan ziralda beretzat Mexiko'n.

Urdaneta'ren eskaria izan zan Legazpi'ri Filipina ugarteak eskuratzeko ardurea emotea eta ekinaldi au beteteko arau zeatzak eta ugariak emon ziran.

Lau itxas-ontzi gertatu ebazan, bi aundiak eta beste bi txikiak. Ez ziran lar ondo gertatu eta artu ebazan janariak be ez ziran lar onak. Or ikusten da bitartekoen ustelkeria sartu dala euren artera.

300 gizon inguru ziran guztiz eta onein artean asko euskaldunak.

1564n. urteko azillaren 21n eguneko goizaldean urten ziran eta egun batzuk itxasoan igaro-ondoren, eta lurretik 100 leguara egozanean eztabaidea sortu zan Legazpi'ren eta Urdaneta'ren artean zein bide artu ebazteko, baiña biak ziran zentzundunak eta arazoa konpondu zan. 9n. egunean itxas-ontzi batek iges egin eutsen.

Urterillaren 9n. egunean jabetu ziran lenengo ugarteaz, Meyit antza dagoanez. Urrengo egunetan beste ugarte batzuk, landaratsuak, ikusi ebazan, onein artean bat zan Guan eta emen asi eban Legazpi'k Pilipiñak eskuratzea. Legazpi'k guztiai emon eutsen agindua izan zan inditarrak ondo artzeko, naizta eurak aurka jarri.

Ugarerik ugarte artzen eban jabetza. Ez zan bear gudaketa aundirik tagaloen aurka, Legazpi esku-zabala zalako. Aldi barri bat asi zan ugarte areitan.

Ugarte guztietan jokabide bardiña artzen eban Legazpi'k: Kai-leku on bat aukeratu, ango inditarrak artu-emon onak asi, ugartearen jabetza artu, janariak batu,, ugarte-barrua ta ertzak ikertu, eta toki batzutan bizilekua jarri.

Maiatzaren 8n. egunean asi ziran lenengo uriaren zirriborroa egiten eta an bizi izaten asi ziran adiskide lez agertu jakezan inditarrak.

Legazpi'k ardurak banatu egiten dautsez kapitai eta euren aolkuak be entzun eta onartu egiten ebazan. Iñoz ez ziran ondo alkar ulertzen urte-egarri aundia egoalako. Eta aginpidea sendo agertu eta batzuk epaitu-bearra be etorten zan.

Urteak aurrera joakoz Legazpi'ri eta il baiño zazpi urte lenago asten da eskuratzen eta ebanjelizatze-lana amaitzen. Bere jarraitzaileak ez eben ulertzen jokabide eroapentsua eta Mexiko'tik etorren laguntza urria. Orre-gaitik batzuk asi ziran euren kontura ugarteetatik ibillal-diak egiten, batzuk Piarres Plum lez iparraldekoak eta beste batzuk españatarrak, esaterako Juan Mari Carpintero. 1565n. urterako Legazpi'ren aurka matxiñada bat gertatu eben baiña egin baiño lenago salatua izan zan eta egilleak epaituak. Sei illebete geroago barriro beste matxiñada bat, Legazpi'ren lagun zan Juan Nuñez de Carrion'ek eratua. Legazpi'k au be zapaldu eban.

Baiña beste matxiñada aundi bat sortu eban Pedro Martin Perikon piloto zala eta laguntzaile Lope Martín igeslaria. Onak bildurra eutsen Legazpi'ri igeslaria zalako eta Aranguren euskalduna lagun ebala euskaldun guztiak alboratu ebazan'olako naziñoagaz egiteko lana ez dalako au. Azkenean Legazpi'k irabazi eban eta zuzentasuna egin. Euren arteko bat Zaldibar'ko Juan eskribaua zan.

Matxiñada oneik alde batetik azpiratu bear izan ebazan baiña ez zan izan errezagoa Portugal'darren aurkako gudaketea.

Pilipiñak eskuratzeko lana amaitzeko 1569n. urtean Cebu ondo zainduta itzi eban eta Pinay'ra joan zan eta burruka batzuk izan arren erriak ondo artu eban. Masdate ugarte eskuratu eben eta Mindoro'ra eldu eta emendik Luzon eskuratzera joan ziran, baiña Txina'tarrak izan ebazan aurka eta Manila izango dan Kabite'ra eldu ziran. 1570n. urtean eldu zan Ugarte oneik II Felipe'ren koroipean sartzeko agindua eta Legazpi'rentzat Jauralaria izateko agiria. Herrera'k bialdu ebazan Manila eratzeke planoak. Lekaide agustindarrak asi ziran Barri Ona zabaltzen.

Daña amaituta ikusi baiño lentxuago il zan Legazpi gaisoak jota eta beretar bat aurka jarrita. Txiro il zan baiña ospetsu, beste asko lez.

**OLAZAR'tar Martin'ek**

## EUSKERA ZALEAK

### EUSKAL ASTEA: 2003-11-24'tik 28'ra

- 24.- Astelena: Bertsolaritza: Bertso papelak: Legarreta'tar Asier'ek.
- 25.- Martitzena: Euskaleriaren buru-jabetza: Atutxa'tar Paul'ek (I).
- 26.- Eguastena: Abizenak: Olazar'tar Martin'ek.
- 27.- Eguena: Euskerearen Agiri Nagusia: Latxaga'k.
- 28.- Barikua: Euskalerriaren Buru Jabetza (II) Ibarretxe'ren esondapena: Atutxa'tar Paul'ek.